

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ШКОЛИ

УДК 37.017:17:1(477)–051 В. Скотний

ЛЮДИНА У ДІАЛОЗІ З ВІЧНІСТЮ: ФЕНОМЕН ПРОФЕСОРА ВАЛЕРІЯ СКОТНОГО

Світлана Черепанова

*Педагогічний коледж
Львівського національного університету імені Івана Франка
вул. Туган-Барановського, 7, 79005 Львів, Україна*

Розглянуто *Людяність* як самобутню сутність світлої пам'яті відомого українського філософа Валерія Скотного.

Ключові слова: Вічність, феномен, Людяність, педагогіка, родина, Україна, “оптимістичний екзистенціалізм”, незавершений діалог.

Постановка проблеми. Кожна людина вибудовує власне життя у площині запитань світоглядного й морально-етичного змісту: “Я – для Себе?”, “інші – для Мене?”, “Я – для Інших?” Згідно з відомим етичним принципом стоїків – “*memento mori*” (“думай про смерть”) – кожен вчинок необхідно сприймати як останній, тому потрібно уникати вчинків, виправити які неможливо, адже людське життя скінченне.

Давня моральна настанова передбачає: добру справу зроблено – білий камінь поклади, зло скоєно – поклади чорний. Залежно від вибору людиною власної життєвої позиції утворюється певна культурно-ціннісна й загалом духовна реальність, отже, мета і сенс особистісного буття.

Свій життєвий вибір – розбудову педагогічної галузі України – зробив і світлої пам'яті доктор філософських наук, професор Валерій Скотний (22.04.1948 – 5.11.2011).

Якщо характеризувати феномен професора Валерія Скотного, то, безперечно, його самобутньою сутністю є Людяність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно з класичною філософською традицією, “феномен” – рід буття, що показує само себе, свою самобутню сутність у самому своєму існуванні. Феноменологічно свідомість розглядають у сенсі її інтенційної природи (Ф. Бретано, Е. Гуссерль). Інтенційність свідомості виявляється у скерованості актів свідомості на предмет. За Е. Гуссерлем, феномен є способом виявлення сутності речей, як предмет показує (*erscheint*) себе в свідомості. Відповідне явище Е.Гуссерль і називає феноменом (грец. *phainomenon* – показування себе). У межах

свідомості, її ноематико-ноетичної єдності (грец. *noesis* – мислення, поета – акт мислення), єдності переживань (зміст і здійснення), відбувається конституювання предметності, предмет набуває буттєвісної значущості. Уведене Гуссерлем поняття “життєвий світ” (нім. *Lebenswelt*) – це радше так звані безпосередні очевидності (що й зумовлюють поведінку, учинки, орієнтири людини). Для Гуссерля важливі інтерсуб’єктивність, досвід Чужого. А. Шюц, один із основоположників соціальної феноменології, трактував “життєвий світ” як інтерсуб’єктивний досвід повсякденного життя (сприйняття природних явищ, інших людей, матеріальні й символічні продукти людської діяльності). Спроби осмислення порядку через його мінливість, нові можливості (межі) здійснив сучасний феноменолог Бернхардт Вальденфельс (“Мотив чужого”).

Інтерсуб’єктивність є умовою взаємодії суб’єктів (Я–Інший), передавання знання (від одного до іншого). Комунікація містить смислові й ідеально-змістовні аспекти буттєвої, міжкультурної взаємодії соціальних груп, етносів, націй, особистостей.

Інтерсуб’єктивність комунікації радше нестійке утворення, в середовищі якого потенційно виявляється варіативність особистісних намагань самовизначення, самореалізації, зумовлених амбівалентністю людської сутності (монологічність і діалогічність, егоцентризм, деструктивність і домінанта творчості тощо).

Виклад основного матеріалу. Людність професора Валерія Скотного – це відкритість до інтерсуб’єктивного діалогу стосовно надзвичайно складних проблем не лише професійної підготовки педагогів, суперечливих питань взаємодії в педагогічному колективі, а й людського буття загалом, їхнього толерантно-компромісного вирішення.

Інтерсуб’єктивна комунікативність розгортається як екзистенційна проблема людського буття. Проблема “людяності”, її філософсько-педагогічний смисл ґрунтовно проаналізовані Отто Больновим (професор філософії та педагогіки), котрий убачав у “оптимістичному екзистенціалізмі” можливе подолання песимістичності, властивої для цього типу світогляду. Як філософ О. Больнов широко відомий на Заході, проте на пострадянському науковому просторі одна із його основних книг “Екзистенціальна філософія” (1955) з’явилася 1999 р. (СПб., російський переклад С. Нікуліна). У цьому виданні уперше без усіляких ідеологічних настанов, тобто аутентично й системно, викладено основи філософії екзистенціалізму. Такі акценти зробив А. Абдулін, який переклав “Вступ” до іншого цікавого видання О.Больнова (О. F. Bollnow. *Neue Geborgenheit. Das Problem einer Überwindung des Existentialismus.* Stuttgart, 1960). У перекладі Абдуліна російською мовою праця має назву “Новая укритость” (“Нове укриття” – укр.), на відміну від трактування А. Колеснікова та Ю. Сандулова – “Новая защищенность”

(“Нова захищеність”). Пропонуючи свій переклад, А. Абдуллін апелює до “розробника філософського апарата екзистенціалізму – М. Гайдеггера, котрий переклав грецьке “алетейя” (“істина”) німецькою мовою як “Unverborgenheit” (рос. – несокрытость, укр. – неприхованість). Гайдеггерівський переклад також був нововведенням з погляду німецької мовної норми”. За О. Больновим, “екзистенціалізм виник не тільки як філософський напрям, а також як необхідність усезагального духовно-історичного розвитку. Тому і його подолання потребує зусиль не лише філософії, а й усього сучасного духовного життя. Водночас подолання екзистенціалізму є найважливішою філософською проблемою. Екзистенціалізм доцільно розглядати останньою стадією ірраціоналістичного руху, який нині переживає кризу. Адже від XVIII ст. дотепер дедалі більше втрачається віра в розумність як основний принцип весвіту і буття. Екзистенція – останнє, глибинне й дійсно непорушне ядро людини. Те, що залишається у людини і не піддається раціональному визначенню, а може бути лише пережитим, дає людині цю останню, непорушну опору: людина “схоплює” екзистенцію і разом з нею – й у цьому недеференційованому процесі – Абсолют”... Тоді центральним постає питання: як людина здатна розірвати окуви екзистентної самотності й повернути собі опору в реальності? Під такою “нагальною реальністю” О. Больнов розуміє “іншу людину, людські спільноти, установи, в яких формується життя цих спільнот, а також силу духа тією мірою, якою всі вони плідні для людини, отже, – все, що надає сенс і зміст людському життю як щось постійне та надійне. Звідси й проблема нового укриття. Хоча це ніколи не усуває екзистентного переживання загрози, а містить таку загрозу в собі як і здатність її подолання на новому якісному рівні”. Передусім він виокремив “довіру до буття” (Seinsvertrauen) як буттєве відношення, що передує будь-якому релігійному тлумаченню. Відповідна довіра до буття є найпершою умовою всього людського життя, втрата якої призводить до відчаю й негативного екзистенціального переживання”. Він наводить положення А. Нічке, котрий наголосив, що “найвагомішою є атмосфера довіри для маленької дитини. За відсутності такої довіри діти відстають у своєму фізичному та душевному розвитку; нормальний розвиток дитини можливий за наявності люблячої людини”...; “в цьому довіряючому-себе-відкриванні, в прихильності до матері, в особливому досвіді прихильності до Ти дитина відкривається світу як власне людська істота... Мати своєю турботливістю створює для дитини простір, гідний довіри, сповнений надії і ясності”. Проте дорослий має “здобувати довіру в боротьбі й нових сумнівах... тут вагомі поняття надії, віри в буття і довіри до буття, в межах яких набуває розвитку проблема подолання екзистенціалізму, що передбачає повторне знаходження нового укриття для людини”. Можливість нового укриття людини посеред загрозливого світу поєднує стан світу, в середині якого людина може

відчувати себе захищеною (онтологічна проблематика), і внутрішній стан самої людини, самовладання, останнє здійснюється за посередництва морального зусилля (етична проблематика) [1].

Поняття “людяність” О. Больнов розглянув у промові “Вимога людяності”, звертаючись до студентської молоді з приводу вступу до однієї з найдавніших Alma Mater Європи (Німеччина, Тюбінген, 1960). Йдеться про те, що “спрямованість у майбутнє поведінки людини не може починатися з нульової точки. Завдання людини стосовно історії визначається як переймання (das Ubernehmen) спадку й засвоєння (das Aneignen) наявного в ньому духовного змісту (“Екзистенціальна філософія”). У досвіді попередніх поколінь найперше необхідно освоїти людяність. Він застеріг від ототожнення людяності з будь-яким образом людини минулого. Тому потрібно розрізнити гуманність (людяність у позачасовому сенсі) та гуманізм (відтворення цього образу людини в певну історичну епоху). На його думку, загроза людяності в наш час виявляється в трьох моментах. Перший пов’язаний з переоцінкою зовнішнього успіху. Другий – з внутрішнім спротивом силам, котрі прагнуть розчинити людину в масі. Людяність розвивається тільки тоді, коли людина відчуває себе свобідною в собі самій. Людина потребує захищеного простору, куди вона може повернутися із суспільності, публічності. Це передусім захист дому в найширшому сенсі, дім як життєвий простір. За О. Больновим, “людська домівка не дозволяє розчинити себе в раціональності сучасного технічного світу. В ній залишаються значні нерозчинні частки архаїчного життя, незрозумілі в межах раціонального цілепокладального мислення. Дім людини й сьогодні священне місце. Просторове оточення того, що людина вводить у поняття мій дім, надзвичайно вагоме для її душевного здоров’я. А найсильнішою загрозою людяності є знецінення людини до простого об’єкта. Передумови цього створює техніко-організаторське мислення. Тоді людина розглядається засобом досягнення певних цілей (наприклад, керівник на свій розсуд використовує підлеглого, порушує його права тощо). Звідси повага гідності людини – третя – найголовніша вимога. У сенсі людяності така вимога стосується кожного... Дух нелюдськості становить постійну загрозу університету, чи то фанатизм теології (теологічний факультет), чи безжальність законності (юридичний) або сектанський дух наукових шкіл з його нетерпимістю до думки іншої людини... Університет – це культурний простір, в якому можливе не лише осмислення людяності, а й захист”. Відповідні положення філософ узагальнив у дослідженні “Людина і простір” (“Mensch und Raum”, 1963) [3].

Людяність професора Валерія Скотного – це відкритість до нових ідей, науково-педагогічної співпраці в Україні й за її межами.

Автор цих рядків глибоко вдячна за підтримку запропонованих наукових пошуків, проектів, видання навчальних посібників з культури та мистецтва, програми та монографії з філософії освіти. А саме:

- Навчальний посібник “Українська культура: історія і сучасність” (за ред. Черепанової С. О., Львів: Світ, 1994), до підготовки якого ми запросили викладачів Дрогобицького педагогічного інституту, Львівського, Київського, Прикарпатського університетів, і навчального видання “Лекції з історії світової та вітчизняної культури” (Львів: Світ, 1994, спільно з викладачами Львівського університету).

- Міжнародні філософсько-культурологічні читання “Діалог культур: Україна у світовому контексті”. Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України (Львівський науково-практичний центр), Львівська академія мистецтв, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка: 25–26 квіт. 1996 р.; 11–12 верес. 1998 р.

- Науково-видавничий проект: Діалог культур: Україна у світовому контексті: зб. наук, праць; [упор/ і відп. ред. С. О.Черепанова]. –Вип. 1-8 (1996–2002), у тому числі Мистецтво і освіта. – Вип. 3 (Львів: Каменяр, 1998), Вип. 6 (Львів: Українські технології, 2001); Художня освіта. – Вип. 5 (Львів: Світ, 2000); Філософія освіти. – Вип. 4 (Львів: Світ, 1999), Вип. 7 (Львів: Українські технології, 2002), Вип. 8. (Львів: Сполом, 2002).

Професор В. Скотний входив до складу редколегії цього видання.

- Вперше проведений у Західному регіоні методологічний семінар “Філософія освіти ХХІ століття” (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України (Львівський науково-практичний центр), Львівська академія мистецтв, Українська академія друкарства. 26–27 лютого 1999 р.)/

- Науково-пошукові проекти з національного виховання: “Родовід – духовний діалог поколінь” (1998), “Діалог культур: Україна в звичаях і традиціях: Родознавство” (2003), “Філософія одознавства” (2007). Ці проекти орієнтують на дослідження родинних традицій українців та народів, котрі історично проживають в Україні (болгари, вірмени, греки, євреї, кримські татари, караїми, поляки, росіяни й ін.).

- Кравич Д. П., Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: навч. посіб.: в 3 ч.; [передмова проф. В. Г. Скотного; заг. ред., художнє оформлення С. О. Черепанової]. – Ч. 1 (Львів: Світ, 2003. – 256 с. + 16 вкл.: Іл.), Ч. 2 (Львів: Світ, 2004. – 268 с. + 80 вкл.: Іл.), Ч. 3 (Львів: Світ, 2005. –268 с.+ 80 вкл.: Іл.).

- Черепанова С. Філософія освіти: програма для студентів педагогічних навчальних закладів різних рівнів акредитації, слухачів факультетів післядипломної освіти (укр., англ., рос. мовами). – Львів; Дрогобич: Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. І.Франка, 2006. – 36 с.

• Черепанова С. О. Філософія освіти. Світоглядно-гуманітарний вимір: людина – наука – культура – мистецтво – стиль мислення: монографія /С. О. Черепанова. – Львів: Світ, 2011. – 408 с.

Професор Валерій Скотний – рецензент зазначеної монографії.

Валерія Григоровича зацікавили концептуальні зміни підготовки педагогів на прикладі Російського державного педагогічного університету імені О. І. Герцена. З таким перспективним досвідом мала змогу ознайомитися автор цих рядків.

Йдеться про факультет філософії людини, становлення якого висвітлює наукове видання “Філософія освіти і творчість: до 10-літнього ювілею факультету філософії людини” [9]. Декан факультету В. Рабош пише: “Вперше в Росії 1993 р. було відкрито факультет філософії людини, який понад 10 років є науково-освітньою установою, котра не має аналогів, концентрує зусилля на системному вивченні антропологічної проблематики й підготовки фахівців у галузі фундаментальних і прикладних знань. На факультеті створено умови інтеграції теорії й практики освоєння проблеми людини відповідно до завдань різнорівневої освіти на єдиній філософсько-методологічній основі, що важливо з погляду подолання кризових явищ у житті російського суспільства, яке реформується. Необхідність такого факультету зумовили глобальні зміни у всіх сферах суспільного життя, потреби осмислення й реалізації гуманітарно-антропологічного потенціалу соціально-економічних, політико-правових, культурно-ідеологічних новацій післяперебудовного періоду. Відкриття факультету стало можливим завдяки тому, що згадані суспільні потреби й очікування гуманізації ліберально-ринкових реформ були своєчасно усвідомлені групою вчених Російського державного педагогічного університету імені О. І. Герцена на чолі з професором В. Стрельченком. Вирішальний імпульс організації факультету надала активна й зацікавлена підтримка нового для системи вищої педагогічної освіти проекту ректора університету, академіка Російської академії освіти Г. Бордовського. Освітній і науково-дослідницький смисл концепції факультету філософії людини зумовлює пошук оптимальної форми інтеграції широкого спектра гуманітарних дисциплін (філософія, культурологія, естетика, етика, педагогіка, теорія і методика інформаційно-комунікативних видів діяльності та ін.), ядром яких постає “філософія людини”, названа так ще Аристотелем на тій підставі, що має своїм предметом цілісний аналіз проблеми людини в єдності суб’єктивних і об’єктивних аспектів людської сутності й існування. Цим значною мірою пояснюється вибір назви факультету. Одним з ключових у визначенні концепції факультету є принцип органічного взаємозв’язку змісту гуманітарних дисциплін з практикою людинознавства. Активне, засноване на кооперативності, синергії залучення майбутнього спеціаліста до фахової діяльності, спрямованої на гуманізацію процесів якісного оновлення

різних аспектів життєдіяльності суспільства, є вагомою складовою підготовки фахівців-гуманітаріїв сучасного типу, здійснюваною факультетом... Факультет пропонує комплексну, підпорядковану єдиному замислу, варіативну (розглядаються різні аспекти буття людини – філософський, культурологічний, психологічний, педагогічний, комунікаційний та ін.) програму підготовки висококваліфікованих фахівців широкого гуманітарного профілю... Факультет філософії людини за останні роки перетворився на великий науковий центр з вивчення проблеми людини й освітньої творчості, тут склалися науково-педагогічні школи, розробляються актуальні наукові проблеми (А. Валицька, Л. Мосолова та ін.), об'єднані єдиною темою – “філософія людини” [4, с. 31–35].

Як відповідь на запит директорів петербурзьких шкіл (випускників Російського державного педагогічного університету імені О. І. Герцена), розроблена російська “модель культуротворчої школи” у співпраці з кафедрою естетики і етики (завідувач доктор філософських наук, професор А. Валицька) Запропонована “культуротворча модель” апробована (1992–1998) в російських школах (загальноосвітня середня, гімназія, територіальний комплекс, школи природничо-математичного та художньо-естетичного спрямування). Обговорення також відбулося у контексті діалогу російської та шведської освіти (Лінгчопінзький університет, Швеція, березень 1998 р.). Російсько-шведський діалог розгорнувся під час реалізації проекту “Демократизація, громадянськість, культурний ідентитет і етнічність в школі й освіті вчителя”. Ініціаторами співпраці виступили кафедра теології і релігієзнавства (професор Ганс Крістіан Остер), факультет мистецтва і наук Лінгчопінзького університету (факультет і переважно Шведський інститут надали фінансову підтримку проекту). А. Валицька акцентувала, що “стабільне шведське демократичне суспільство вирізняє соціально захищена, високотехнологічно насичена, демократична, відкрита освітня система, яка перебуває у розвитку. Навпаки, російська освіта перебуває у стані радикального реформування, переходу від єдиної державної централізованої системи закритого, тоталітарного типу – до системи відкритої, яка має забезпечити демократизацію суспільної свідомості й практики, надати соціуму імпульс розвитку”. Шведських колег особливо цікавлять “проблеми впливу суспільства, яке змінюється, на школу й освіту, філософське обґрунтування соціокультурних позицій освітніх систем, питання духовної, релігійної, моральної освіти учнів і вчителів, формування гуманістичних ціннісних орієнтацій і почуття громадянськості; можливості і технології полі культурного діалогу в освітньому процесі з метою досягнення культурного ідентитета особистості в умовах активних процесів імміграції і необхідності міжнаціональної взаємодії у просторі єдиної (шведської) культури”. Ці ж питання набувають специфіки в межах російського соціуму та освіти. Адже розуміння освіти як

“соціокультурного феномена” передбачає “процедури духовного становлення – розвитку особистості (і вчителя, і учня) в галузі культури і суспільного буття, здійснювані неперервно, впродовж усього людського життя. Тобто “соціалізація особистості опосередкована освоєнням досвіду культури в її етнонаціональних характеристиках і загальнолюдських цінностях”. “Культуротворча модель – це тип освітнього процесу, мета якого – становлення культурної особистості, людини, освіченої культурою, здатної розуміти і цінувати її феномени, творчо діяти в ній. Від традиційних моделей вона відрізняється такими трьома парадигмальними позиціями: 1) освітній процес вибудовується за логікою становлення – розвитку особистості дитини; 2) вчитель і учень – рівноправні учасники освітнього евристичного діалогу; 3) цілісність освітнього процесу, яка досягається в послідовній інтеграції дисциплін природничонаукового, соціо-гуманітарного і художньо-естетичного (аксіологічного) циклів на основі спільності їхньої мети – картини світу і людини у ньому – на кожному віковому етапі, відповідно до особливостей психіки, інтелекту, здатностей та інтересів дитини”. Тобто “концепція культуротворчої школи здійснює синтез психолого-педагогічного, культурологічного, філософсько-естетичного підходів до осмислення феномена освіти. Культуротворча модель – не стільки тип навчального закладу, скільки система принципів доцільної побудови освітнього процесу в середній та вищій школі. Культура тут – не навчальний предмет, а цілісний освітній простір, в якому здійснюється становлення особистості, враховуючи координати філо- і онтогенезу, етапи руху цілісного образу світу, специфічного на кожному віковому рівні. Ще однією особливістю пропонованої концепції є еволюційний перехід до нової освітньої парадигми” [2, с. 14–16, 30–32, 53].

Людяність професора Валерія Скотного – це Родина і Україна, шанування традиції родинного життя. Він сприяв впровадженню родознавчого проекту в Севастопольському технічному університеті. Валерій Григорович особисто дякував тодішньому ректорові, професору Михайлові Лавриненку та доценту Тетяні Смірновій за впровадження проекту. Родознавчий проект започатковано 9 березня 1992 р. у Дрогобицькому державному педагогічному інституті (тепер – університет).

Авторський досвід пройшов апробацію в закладах освіти різних рівнів акредитації. Це – Львівський національний університет імені Івана Франка, Військовий інститут при університеті “Львівська політехніка” (тепер – Національний університет “Львівська політехніка”), львівські коледжі медичний, банківський (тепер – Банківський інститут Національного банку України), педагогічний, Севастопольський технічний університет (тепер – національний, Автономна Республіка Крим). Десятилітній досвід співпраці висвітлено у спільному виданні (Дрогобич – Севастополь) [5]. У 2012 році виповнилося 20 років родознавчого проекту, що відзначено на Всеукраїнській

науково-методичній конференції (з міжнародною участю) “Сучасні педагогічні стратегії та технології у викладанні дисциплін гуманітарного циклу в технічному ВНЗ”, яка відбулася у Севастопольському національному технічному університеті 19–21 вересня 2012 року.

Зміни, які відбуваються в Україні в різних галузях суспільного життя, зумовлюють необхідність відповідних форм соціалізації поколінь, органічно пов'язаних з культурними традиціями, духовними цінностями народу.

Філософська рефлексія над культурно-історичним буттям роду, біографією родини й власною біографією, критичний аналіз здобутків і суперечностей національного культурного розвитку, орієнтація на діалог (полілог) з іншими культурами і спільнотами є ознаками насправді освіченої, духовно розвиненої особистості.

Людина, котра укорінена в культуровідповідному просторі, перебуває в гармонії із собою і світом, усвідомлює духовно-ціннісну сутність міжпоколінної взаємодії, здатна критично осмислити досвід предків, всебічно себе реалізувати, залишити по собі як духовний спадок добре ім'я і справи, може вважатися щасливою. Принаймні, “щасливу людину” варто розглядати у сенсі онтологічного цілепокладання філософії освіти.

Духовний діалог поколінь є універсальним орієнтиром цілісності національного буття. Системне вирішення питань “рід – покоління” дає змогу наповнити життєтворчим смислом діалог держави – суспільства – людини.

Вважаємо доцільним започаткувати в Україні День Повноліття як сучасну форму й нову якість соціалізації поколінь, а головне – суспільно-об'єднуючу національну ідею.

Повноліття – це не ще одне свято, розмаїття яких в Україні далеко за межами економічної доцільності.

Повноліття – це передусім світоглядно-ціннісний поворот владних структур та громадянського суспільства до людини, системно-структурне упорядкування молодіжної, соціальної, власне гуманітарної політики на державному, суспільному, родинному рівні.

Повноліття виявляє духовно-ціннісну мотивацію особистості (вчинки, спілкування, діяльність тощо), визначення у професії (середня школа, коледж, ліцей, вища школа, освіта впродовж життя). Йдеться про самосвідомість молоді, набуття нею прав, обов'язків, відповідальності громадянина та людини й одночасно взаємовідповідальність сім'ї (батьків, повнолітніх дітей) та Української держави.

Необхідні не лише проголошені, а й реально працюючі програми соціалізації молоді – законодавчі, економічні, соціальні, культурні, виховні, освітні, професійні, гуманітарні, й справжня турбота про людей похилого віку. У такому сенсі ідея Дня Повноліття знаходить усебічну підтримку учасників (понад п'ять тис.) родознавчих проектів.

Безперечно, це потребує предметного обговорення статей Конституції України та Сімейного кодексу України стосовно повноліття з метою їхньої оптимізації. Чинне конституційне положення – 18 років – дата радше декларативна (ст.70).

Для порівняння, наприклад, у США повноліття у більшості штатів настає по досягненні молодими людьми 21 року, в Японії – 20 років. У цих країнах наявні жорсткі закони, якими заборонено молоді вживання алкогольних напоїв. У Японії День Повноліття (Сейдзін-но Хі) є державним святом з 1948р. (15 січня). Від 2000 року визначена фіксована дата – другий понеділок січня.

Українська національна традиція передбачає знання власного роду до сьомого коліна. Згідно з даними родознавчих досліджень, йдеться переважно про 4–5 поколінь роду, до сьомого коліна – майже 25%, трапляються дослідження, які охоплюють 8–12 поколінь.

Родове самопізнання, родознавчі пошуки, свідоме пізнання роду (на роду), традицій культури, вірувань, власне духовного життя українців й інших народів (болгари, вірмени, греки, євреї, кримські татари, караїми, поляки, росіяни тощо) виявляють значний оптимізуючий культуротворчий потенціал міжкультурних відносин у багатонаціональному середовищі України.

Висновки. Як зазначив М. Бахтін, “життя – це життя духу, а життя духу – це діалог”; одкровення індивідуального духу здійснюється у діалозі; кожна думка і кожне життя вливаються у “незавершений діалог”.

Очевидно, з позицій Вічності важливо досягнути оптимістичну сутність і духовну цінність життя. Життя як діалог ідей і позицій особистостей. Адже “... немає смерті. Є тільки різні виміри буття”, як стверджує Ліна Костенко. На дорозі життя людину супроводжує радість і сум... Життєві стежки вишиті “червоними і чорними нитками”.

За нами – “незавершений діалог” з професором Валерієм Григоровичем Скотним... І покладемо на згадку білий камінь...

1. *Больнов О. Ф.* Новая укрытость. Проблема преодоления экзистенциализма : пер. с нем. А. Р. Абдуллина ; [под ред. Р. Р. Вахитова, А. Е. Родионовой] /О. Ф. Больнов //Философская мысль. – 2001. – № 2. – С. 137–145.
2. *Валицкая А. П.* Культуротворческая миссия школы в процессах демократизации общества /А. П. Валицкая // Диалоги об образовании. Российский и шведский опыт (на англ.и рус. языках). – СПб. : “Лань”, 1999. – С. 14–46.
3. *Ломако О. М.* Требование человечности в философской антропологии Отто Фридриха Больнова / О. М. Ломако // Современная философия как феномен культуры: исследовательские традиции и новации. – СПб., 2000. Интернет–ресурс : <http://www.humanities.edu.ru/db/msg/7080/>

4. Рабош В. А. Факультет философии человека как центр фундаментального и прикладного гуманитарного образования / В. А. Рабош // Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена : Общественные и гуманитарные науки (философия): Науч. журнал. – 2005. – №5 (10). – С. 31–35.
5. Скотний В. Гуманітарно-культуротворча стратегія педагогічної освіти в Україні. Передмова // Діалог культур: Україна в звичаях і традиціях: Родознавство : наук.-метод. зб. / автор наук/ проекту С. О. Черепанова. – Дрогобич : Коло, 2003. – Вип.1. – С. 3–6.
6. Скотний В. Актуальний досвід національного виховання. Передмова // Черепанова С. Філософія родознавства : навч. посібн. – К. : Т-во “Знання”, КОО, 2007. – С. 12–14.
7. Философия образования и творчество: К 10-летию юбилею Факультета философии человека Рос. гос. пед. ун-та им. А. И. Герцена ; [В. И. Стрельченко (отв. ред.) и др.]. – СПб., 2002. – 531 с.

A HUMAN IN THE DIALOG WITH ETERNITY: THE PHENOMENON OF THE PROFESSOR VALERIY SKOTNY

Svitlana Cherepanova

Pedagogical College of

Ivan Franko National University of L'viv

Tuhan-Baranovsky Str., 7, UA – 79005 L'viv, Ukraine

The paper portrays Humanity as the unique essence of the light memory of the well-known Ukrainian philosopher Valeriy Skotny.

Key words: Eternity, phenomen, *Humanity*, Pedagogy, family, Ukraine, “optimistic existentialism”, incomplete dialog.

ЧЕЛОВЕК В ДИАЛОГЕ С ВЕЧНОСТЬЮ: ФЕНОМЕН ПРОФЕССОРА ВАЛЕРИЯ СКОТНОГО

Светлана Черепанова

Педагогический колледж

Львовского национального университета имени Ивана Франко

ул. Туган-Барановского, 7, 79000, Львов, Украина

В статье показано Человечность как самобытную сущность светлой памяти известного украинского философа Валерия Скотного.

Ключевые слова: Вечность, феномен, Человечность, педагогика, семья, Украина, “оптимистический экзистенциализм”, незавершенный диалог.

Стаття надійшла до редколегії 12.09.2012

Прийнята до друку 14.11.2012